

**До спеціалізованої вченої ради Д 26.236.02
в Інституті держави і права ім. В. М.
Корецького НАН України**

01001, м. Київ, вул. Трьохсвятительська, 4

ВІДГУК

**офіційного опонента — доктора юридичних наук, професора
Гуторової Н.О. на дисертацію Козича Ігоря Васильовича «Функції
кримінально-правової політики», подану на здобуття наукового
ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 –
кримінальне право та криминологія; кримінально – виконавче
право**

Дисертація, автореферат та опубліковані І. В. Козичем монографія, статті та інші наукові праці, виступи на наукових та науково-практичних конференціях, семінарах свідчать, що ним підготовлене ґрунтовне дослідження актуальної для теорії кримінального права і правозастосовної практики теми. Дисертаційне дослідження проведене на високому науковому і методичному рівні, з опрацюванням значного обсягу матеріалів, що дало можливість сформулювати самостійні висновки і пропозиції, які характеризуються науковою новизною. Такий висновок підтверджується наведеною нижче оцінкою роботи за основними параметрами, які висуваються щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук.

Актуальність теми, обраної для дисертаційного дослідження, обумовлена, перш за все, необхідністю наукового дослідження теоретичних і прикладних аспектів кримінально-правової політики в Україні. Остання має забезпечити створення та розвиток в українському суспільстві ефективного кримінально-правового захисту суспільних відносин від злочинних посягань. Така діяльність держави в особі уповноважених на це органів та інститутів

спрямована на захист, перш за все, прав і свобод людини, зниження рівня злочинності, що охоплюється виконанням правоохоронної функції держави.

Період трансформації українського суспільства, створення демократичної, правової держави потребує послідовного, наполегливого і своєчасного реагування на виклики зовнішній і внутрішній безпеці, які є результатом негативного впливу зовнішніх і внутрішніх деструктивних сил, що намагаються перешкодити такому розвитку.

Недостатньо виважена кримінально-правова політика, якій бракує належного рівня наукового обґрунтування, системності і несуперечливості, призводить до створення штучних прогалин у кримінально-правовій охороні суспільних відносин, низькій ефективності застосування кримінально-правових норм. Це, у свою чергу, негативно впливає на рівень злочинності, яка стає серйозним дестабілізуючим фактором на шляху економічного, політичного і соціального розвитку держави.

Зважаючи на це, дослідження кримінально-правової політики та її функцій на сучасному етапі розвитку України є надзвичайно актуальним.

Питання кримінально-правової політики у цілому у вітчизняній науці кримінального права досліджувались багатьма вченими, але за часів незалежності України комплексні наукові дослідження її функцій не здійснювались. Тому представлене Козичем І. В. наукове дослідження «Функції кримінально-правової політики» є своєчасним і необхідним.

Обрана тема за науковою і практичною значущістю, масштабом, проблематичністю відповідає проблематиці дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

Актуальність теми дослідження також підтверджується тим, що вона виконана відповідно до Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2016-2020 роки (постанова загальних зборів НАПрН України від 03 березня 2016 р.); плану наукових досліджень кафедри кримінального права навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ

«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» в межах цільової комплексної програми «Політика Української держави у сфері боротьби зі злочинністю» (номер державної реєстрації 0110U001541).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації І. В. Козича, визначається тим, що вони підтверджені певними науковими доказами, емпіричними фактами і є переконливими.

Викладені у дисертаційному дослідженні положення, спрямовані на дослідження функцій кримінально-правової політики як однієї із фундаментальних проблем наук кримінально-правового циклу, переконливо свідчать, що відповідні питання є теоретично і практично важливими, недостатньо вивчені в науці, перспективні для дослідження.

Джерельну базу дослідження становить 727 опублікованих праць і нормативно-правових актів. Проаналізовано чинне законодавство України з проблеми, що досліджується, законодавство зарубіжних країн, правові джерела минулих років. Досліджено значну кількість наукових праць з кримінального права, криминології, а також робіт з теорії та історії держави і права, міжнародного права, філософії права тощо. Літературні джерела осмислювалися критично, ведеться аргументована полеміка.

Емпіричну базу дослідження становлять результати вивчення та узагальнення дисертантом законопроектної роботи Верховної Ради України (2016-2018 рр.), практики вітчизняних судів та практики Європейського суду з прав людини; статистичні дані, матеріали соціологічних досліджень.

Метою даної роботи автором визначено розроблення теоретичного та прикладного розуміння поняття, змістового наповнення та взаємодії функцій кримінально-правової політики, а також визначення науково обґрунтованих механізмів ефективного функціонування кримінально-правової політики як системи.

Для досягнення цієї мети дисертант поставив перед собою такі *завдання*: систематизувати наукові знання щодо кримінально-правової

політики та її функцій, визначивши зміст та обсяги наукових досліджень у вказаній сфері; окреслити методологічний інструментарій та специфіку досліджень кримінально-правової політики та її функцій; визначити особливості застосування при формуванні та реалізації кримінально-правової політики історичного досвіду в контексті становлення та розвитку політико-правових вчень; на основі узагальнення доктринальних підходів охарактеризувати внутрішню побудову кримінально-правової політики з метою вивчення її функцій крізь призму місця кримінально-правової політики у політиці в сфері протидії злочинності та державній політиці в цілому; сформулювати та розкрити зміст поняття «функції кримінально-правової політики», здійснити їх класифікацію; з метою визначення ролі в ефективному функціонуванні кримінально-правової протидії злочинності надати характеристику функціям кримінально-правової політики; з'ясувати змістове наповнення та співвідношення етапів формування та реалізації кримінально-правової політики з позицій її функцій; з'ясувати рівні співвідношення класифікаційних груп функцій кримінально-правової політики між собою; встановити взаємозалежні зв'язки цілей, завдань, методів та принципів кримінально-правової політики з її функціями.

Окреслена мета, а також поставлені для її реалізації завдання, визначили структуру роботи, яка є цілком логічною, виваженою і такою, що охоплює найбільш важливі аспекти дослідження шляхом від загального до особливого. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, що включають 15 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатку.

Викладене свідчить про належну обґрунтованість положень, висновків і рекомендацій, викладених у дисертації І. В. Козича.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукове дослідження виконане з використанням комплексу загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, що є свідченням достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, вкладених у дисертації.

Проблемам методології дослідження дисертант присвячує окремий підрозділ роботи, в якому послідовно аналізує можливість і доцільність використання при дослідженні функцій кримінально-правової політики методології, виробленої як наукою кримінального права, так іншими галузями знань. При проведенні дослідження використані філософсько-світоглядні, загальнонаукові та спеціально-наукові методи.

Обрана дисертантом методологія дозволила здійснити на високому рівні наукове дослідження функцій кримінально-правової політики, в результаті якого отримані достовірні наукові положення, висновки і рекомендації

Новизна положень, які виносяться на захист. Положення та висновки, заявлені дисертантом як такі, що є новими, дійсно є такими. Дисертація дійсно є першим в Україні комплексним й системним дослідженням функцій кримінально-правової політики як однієї із фундаментальних проблем наук кримінально-правового циклу, на підставі якого визначено концептуальну роль функцій в ефективній реалізації завдань кримінально-правової політики в цілому.

Так, заслуговує на підтримку сформульоване поняття функцій кримінально-правової політики, під якими розуміються найбільш важливі якісні характеристики особливого, відносно сталого та об'єктивного впливу публічної влади на злочинність, в яких відображається та конкретизується їх соціальна сутність і призначення, розкриваються їх цілі та завдання.

На підставі проведеного аналізу обґрунтовано здійснення групування функцій кримінально-правової політики в залежності від їх спрямування та призначення, а саме: а) формуючі функції; б) реалізаційні функції; в) сервісні функції.

Слід погодитись із запропонованим визначенням співвідношення функцій кримінально-правової політики з її цілями та завданнями, на основі чого встановлено, що функції прямо пов'язані з виконанням конкретних

завдань і опосередковано (через завдання) – з цілями кримінально-правової політики, які мають по відношенню до функцій більш глобальний характер.

Новим і таким, що має як теоретичне, так і практичне значення, є висновок про відокремлене існування «доказової кримінально-правової політики», при якій впровадження засобів кримінально-правового впливу можливе тільки в тому випадку, якщо ефективність такого впровадження доведена (власною чи зарубіжною практикою, науково-обґрунтованими доктринальними дослідженнями і т.п.).

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих автором працях. Основні положення дисертації відображено у 56 публікаціях, серед яких: 1 одноособова монографія, 1 монографія у співавторстві, 2 підрозділи у колективних монографіях, 18 статей у наукових фахових виданнях України, 5 статей у вітчизняних та міжнародних виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз, 29 праць апробаційного характеру.

Важливим аспектом проведеної І. В. Козичем роботи є *апробація результатів його наукового дослідження*. Результати дослідження були апробовані під час обговорення у виступах на 29 міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях, круглих столах та семінарах.

Основні положення, теоретичні та практичні висновки дисертаційної роботи викладено також у доповідях на міжнародних науково-практичних конференціях

Погоджуючись із загальною концепцією дисертації І. В. Козича, констатуємо правильність і важливість тих конкретних наукових положень, які виносяться ним на захист, звернемо увагу і на *окремі дискусійні аспекти цієї роботи*.

1. У роботі цілком слушно зроблено висновок про те, що максимальну увагу слід приділити формуванню доказової кримінально-правової політики, основне призначення якої полягає у певній фільтрації проблем, що потребують вирішення в процесі реалізації державної політики: доказова кримінально-правова політика може дозволяти застосування певних засобів кримінально-правового впливу для вирішення конкретної проблеми тільки в тому випадку, якщо ефективність їх впровадження доказана. Разом із тим у роботі чітко не визначено, які саме функціональні зміни потрібні для формування саме доказової кримінально-правової політики та чи вважає дисертант окремою функцією кримінально-правової політики доказування ефективності кримінально-правового впливу на суспільні відносини.

2. Погоджуючись з тим, що функції кримінально-правової політики безпосередньо пов'язані з цілями і завданнями, які поставлені перед такою політикою, потребує уточнення, що саме автор розуміє під ефективними стратегіями протидії злочинності, ефективною системою кримінального правосуддя та ефективністю реалізації правоохоронної функції держави. Залежно від такого розуміння, за допомогою яких саме функцій і в який спосіб такі ефективності мають досягатися?

3. В структурі роботи має місце певна непропорційність у викладенні матеріалу. Так, майже половина основного тексту присвячена переважно більш загальним питанням, зокрема вченню про кримінально-правову політику та характеристику останньої. Розділ 2 роботи «Становлення та розвиток вчень про кримінально-правову політику та її функції» обсягом більше 100 сторінок не поділений на підрозділи, тоді як, наприклад, розділ 1 «Загальнотеоретичні підходи до вивчення функцій та функціонування кримінально-правової політики» має лише 28 сторінок і 2 підрозділи.

4. Автором задеклароване вивчення та узагальнення практики вітчизняних судів і Європейського суду з прав людини. Було б добре, якби результати такого узагальнення були викладені у табличному або схематичному виді у тексті роботи або у додатках до неї.

5. Науково-теоретичною базою дисертаційного дослідження переважно слугують дослідження вітчизняних науковців, інших науковців пострадянського простору. Праці ж зарубіжних науковців не пострадянського простору переважно аналізуються в аспекті історико-правового та філософського дослідження. Разом із тим сучасним (за останні 5 років) дослідженням науковців США, Канади, країн ЄС, інших країн, які досягли суттєвих результатів у кримінально-правовій протидії злочинності, належної уваги не приділено.

Але, в переважній більшості випадків, наявність зазначених недоліків і спірних моментів не знижує достовірність основних наукових положень, висновків і рекомендацій, висловлених в рецензованій дисертації. Скоріше, навпаки, це є свідченням творчого характеру роботи, того, що автор сміливо береться за вирішення теоретично складних і практично важливих питань.

Важливість одержаних автором дисертації результатів для юридичної науки, правозастосовної та правотворчої практики та рекомендації щодо їхнього використання. Висновки здобувача щодо значущості його праці для науки і практики видаються правомірними.

Дисертаційне дослідження І.В.Козича містить вагомі результати, які в сукупності вирішують важливу наукову проблему, а також забезпечують розв'язання цілого ряду практичних питань функцій кримінально-правової політики. Викладені у ньому наукові положення заповнюють ряд прогалін, які існували в теорії кримінального права, є основою для проведення подальших досліджень, вдосконалення законодавства, юридичної освіти. Таким чином, найбільш важливі наукові та практичні результати дисертаційного дослідження теми «Функції кримінально-правової політики» мають різнопланове значення для юридичної науки та практики і можуть бути використані наступним чином:

- у правотворчості – при вдосконаленні нормативно-правової бази кримінально-правової політики України;

- у правозастосуванні – під час реалізації кримінально-правової політики з метою підвищення її ефективності;
- у науково-дослідницькій діяльності та навчальному процесі – як основа для подальшого розвитку вчення про кримінально-правову політику та (чи) її функції; результати дослідження можуть стати складовою частиною навчальних дисциплін, пов'язаних з кримінально-правовою політикою, що викладаються у вищих навчальних закладах України, а також бути використані при впровадженні освітніх програм підготовки магістрів права та докторів філософії в галузі права.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому, оформлення.

Виходячи з викладеного, можна стверджувати, що вказана дисертація містить нові науково обґрунтовані результати в галузі кримінального права, що в сукупності вирішують важливу наукову проблему. До таких результатів, зокрема, відноситься створення наукової концепції функцій кримінально-правової політики.

Дисертація І. В. Козича також містить наукові положення, сукупність яких в практично-прикладному аспекті забезпечує підвищення ефективності кримінально-правової протидії злочинності. Вона є значним досягненням для розвитку вітчизняної юридичної науки. Її зміст відповідає заявленій дисертантом науковій спеціальності, вона належно апробована. Ця дисертація є самостійною завершеною роботою, оформлена відповідно до існуючих вимог.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні результати та положення дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до вимог, встановлених МОН України, викладено правильною українською мовою, науковим стилем.

Загальний висновок. На підставі викладеного можна вважати, що дисертація І. В. Козича «Функції кримінально-правової політики» відповідає вимогам, які передбачені п. 10 Порядку присудження наукових ступенів. Вона містить наукові положення та науково обґрунтовані результати в галузі

кримінального права, які розв'язують важливу наукову та науково-прикладну проблему і щодо яких здобувач є суб'єктом авторського права.

Робота є значим досягненням у розвитку вітчизняної юридичної науки. Її зміст відповідає заявленій дисертантом науковій спеціальності, вона належно апробована. Ця дисертація є самостійною завершеною роботою, оформлена відповідно до існуючих вимог.

На підставі цього вважаю, що автор дисертації – Козич Ігор Васильович заслуговує присудження йому наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального права та
кримінально-правових дисциплін
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Н.О. Гупорова

